

BİR KANUNUN ÖYKÜSÜ

Bir zamanlar bu köşeden yazanın dediği gibi **yurdum insanı** olmak oldukça zormuş. “**3213 Sayılı Maden Kanunu Ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı**” ülkeye ne getiriyor ne götürüyor, kimler için çıkıyor, gerçekten ülkeyi krizden çıkaracak mı diye başlamıştım. İşin zor tarafı işte burası. Yani araştıracaksın, eskisi neymiş, kötümüymüş de değiştiriliyor, gerçekten de iyileştiriliyor mu? Bu sürede, Meclis Komisyonlarının çalışmalarını da takip ettim. Ta ki komisyonlara alınmamaya kadar. Bu süreç Şubat ayından beri devam etmekte olup, şu anda Plan ve Bütçe Alt Komisyonu Tasarı üzerinde çalışmaktadır. Sanırım bu yazı dergide yayımlanıncaya kadar Meclis’e gider.

Sanayii Komisyonundan Plan Bütçeye 18 inci versiyonu geldi yanılmıyorsam. Ancak ne var ki 57 inci dönem Hükümet zamanında hazırlanan ama seçimlerin araya girmesiyle kadük kalan Tasarının ruhu aynen muhafaza edilmekte. Muhalefetin ve TMMOB’ye bağlı odaların ve Sivil Toplum örgütlerinin karşı duruşları ve değişiklik önerileri iktidar partisi milletvekillerini bu tasarının bu haliyle yasallaştırılmasını engelleyemeyecek gibi görünüyor. Yani, toplumsal uzlaşa sağlanmadan bir Kanun daha çıkmak üzere.

Bu Kanun değişikliğinin temellerinin nasıl atıldığını, neden ve nasıl çıktığını sonunda ben anladım ve bunu sizlerle paylaşmak istiyorum. Yukarıda bahsettiğim gibi, tasarının hazırlanması, 57 inci dönem Hükümetine rastlar. Bu amaçla “Maden Kaynaklarımızın Değerlendirilmesi ve Madencilik Sektörünün İçinde Bulunduğu Durum ile Bor ve Altın Madenleri Konusunda Anayasanın 98 inci, İç Tüzüğü’nün 104 ve 105 inci Maddeleri Uyarınca (10/211-245-198-204) Esas Numaralı Bir Meclis Araştırması Komisyonu” kurulmuştur. İşte bu komisyonun hazırladığı taslak raporda sorunların tespiti ve çözümleri oluşturulmuştur.

Bu raporun özet bölümü;

MADENCİLİĞİN ÖNEMLİ SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

YAPISAL VE İDARİ

1. Mevcut maden yasası günümüz koşullarına uyum sağlamamakta ve **ruhsat güvencesi** vermemektedir.
2. Çevre Mevzuatı, Su Havzaları Kanunu ve Yönetmelikleri, Orman Kanunu, Mera Kanunu, Zeytinlik Kanunu, Arazi Tahsisi gibi genel mevzuat, **ruhsat güvencesini** ortadan kaldırmakta ve yatırımcıları caydırmaktadır.

Çözüm

1. Bakanlar Kurulunun gündeminde olan “Maden Yasası Değişiklik Tasarısı”nın hızla yasallaştırılması,
2. Yerli ve yabancı sermayeyi yatırıma özendirecek **önlem** ve **teşviklerin** tasarıya eklenerek, **güven ortamının** sağlanması,
3. Madencilik faaliyetlerini **sınırlayan ve engelleyen yasa ve yönetmeliklerdeki maddelerin yürürlükten kaldırılması,**

AŞIRI VERGİLENDİRME

...Yüksek vergi uygulaması ülkemizdeki madencilik vergilendirme yoluyla da engellendiğinin göstergesidir.

Çözüm

1. Sektörün hedeflerine ulaşması için **10 yıl vergi muafiyeti** tanınması,(altın işletmeciliği zaten 8-10 yıl sürmektedir)
2. Rezerv tüketim payı uygulaması getirilmesi,
3. Devlet Hakkı oranının düşürülmesi,
4. Arazi ve orman tahsisinin **ucuzlatılması**,

FİNANSMAN

Günümüz madenciliğinin sorunlarının başında finansman eksikliği gelmektedir. Bankalardan, proje kredileri sağlanamadığı gibi yabancı sermaye yatırımları engellenmekte ve caydırılmaktadır (altın madenciliği) olayı. Bunlara ek olarak sınırlı da olsa "Madencilik Fonu" kaldırılmış bulunmaktadır.

Çözüm

1. Bankaların **maden rezervlerini teminat** olarak kabul etmelerini sağlayacak yasal düzenlemelerin yapılması,
2. **Altın madenciliğinin önünün ivedi olarak açılması** ve bu yolla yabancı sermayenin yatırım yapmasının sağlanması,

ÖZELLEŞTİRME

Mevcut **özelleştirme** yasası madencilik faaliyetlerinde **başarılı olamamıştır**. Özelleştirme idaresine devredilen çok sayıda maden işletmesi (KBİ, Eti Gümüş, Eti Bakır, Eti Elektrometalurji, Eti krom) yıllardan beri özelleştirilemedikleri ve yeni yatırım yapılmaması nedeniyle daha verimsiz hale gelmişlerdir.

Çözüm

Sanayi kuruluşlarının ve madenlerin, çalışanlara ve halka açılmak suretiyle özelleştirilmelerini sağlayacak yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

ALT YAPI

Türkiye'de madencilik faaliyetleri, **eski teknoloji** kullanılması, **yanlış ve politik istihdam, bilim-teknoloji** ve **beceri eksikliği, ücret dengesizliği, proje üretememe** vs nedenlerle verimsiz ve düşük performanslı olarak gerçekleşmektedir. Ayrıca dünya standartlarına göre pahalı nakliye, pahalı enerji, pahalı liman hizmetleri yüksek olan üretim maliyetlerini daha da arttırmaktadır. Yukarıda sözü edilen, **yalnızca Türkiye'ye özgü durum** bir çok maden yatağının **ekonomik olarak** değerlendirilmesini engellemekte rekabet gücünü ortadan kaldırmaktadır.

Çözüm

1. Kamu maden işletmelerinin hızla özelleştirilmesi,
2. Maden işletmelerinde yatırım yapılarak teknolojilerinin yenilenmesi,
3. Çalışanların eğitim seviyelerinin yükseltilmesi,
4. Maden nakliyesinde sübvansiyon ve indirim sağlanması,
5. Maden işletmelerinde kullanılan enerjinin ucuzlatılması,
6. Liman hizmetlerinin ucuzlatılması,

bahisle " kararlı bir politika izlendiğinde ve **20 yılda 30 milyar dolar** yatırım yapıldığı taktirde, **20 yıl sonunda** madencilikten **34.2 milyar dolar/yıl** düzeyinde gelir **sağlanacağı** hesaplanmaktadır." diye sonuçlandırılmaktadır.

Söz konusu Raporun **Altın-Gümüş Madenciliğinde Tespit Edilen Sorunlar, Çözüm Önerileri** Bölümünde;

"Halen kurulu durumdaki Bergama-Ovacık altın madeni tesislerinde yürürlükteki mevzuatlara uygun olarak bütün izinler alınmış, madencilik ve çevre koruma

açından **dünya standartlarının üzerinde en modern teknoloji ve en iyi çevre yönetimi** standartları sağlanmıştır.”

“**Maden işletmesi karşıtlarının ilk yaptığı eylemlerin işçi sağlığı, iş güvenliği ve çevreye duyarlı örnek bir işletme yapılmasına sebep olduğunu** bütün ilgili çevreler kabul etmesine rağmen (oysa, eylemcilerden bazıları vatan hainliği suçlamasıyla mahkemeye verilmişlerdi), **altın madenciliği karşıtı olarak yapılan çevre eylemleri sektörün önünde bir dar boğaz oluşturmaktadır** (bu ne perhiz bu ne lahana turşusu). Bu eylemler yatırımların gerçekleştirilmemesi ve **muhtemel yatırımcıların daha uygun ülkeleri** (herhalde, çevreye önem vermeyen halkı olan ülkeler kastediliyor) seçmesi nedeniyle altın madenciliği ve genelde madencilik sektörü için bir olumsuzluk teşkil etmektedir (yani, eylem yaparsan ülkende çevreyi koruyacaksın, ama bunları yapmazsan yabancı şirketler ülkeneye akın edecek esir madenlerini senden kurtaracak! Bu ne yaman çelişki) .”

“ Mevcut projelerin işletmeye alınmasıyla Türkiye, Avrupa'nın en fazla altın üreten ülkesi olabilecektir.”

“Altın potansiyeli devreye sokularak, ortalama 160 ton/yıl olan altın ithalatının bir kısmı yurtiçinden karşılanabilecektir (Herhalde Bergama'da çıkarılan altının ülkeye gelmediğini bilmiyorlar. Oysa aynı dönemde Bakan ne kadar altın çıkarıldığını bile bilmiyoruz diyordu).”

“Altın madenciliği yatırım şartları **normale döndüğünde**, önümüzdeki birkaç sene içerisinde yeni yatırımların planlanması ve mevcutlara yeni kapasitelerin eklenmesi de beklenmektedir.”
denilmektedir.

Raporun hazırlanmasına temel teşkil eden Komisyon Toplantıları Bölümünde kimler ne demiş?

III BÖLÜM ALTIN-GÜMÜŞ

3.1 KOMİSYON TOPLANTILARI

“Maden İşleri Genel Müdürü- Bergama'daki altın yatağının yasal ve teknik sürecini anlatarak bu **altın tesisinin dünyanın en modern tesisi olduğunu mutlak suretle çalıştırmak zorunda olduğumuzu. Dünyada altını olup ta çalıştırmayan tek ülke olarak tarihe geçtiğimizi** anlatmıştır.”

“Eti Holding Genel Müdürü- **Altın dünyada siyanür metodundan başka bir metodla yapılamayacağını, problemin burada siyanür olmaması, çevre olması gerektiğini** ve Normandy (Eurogold) şirketinin ` Yıllık 3 ton altın ve 3 ton gümüş üretiliyorlar, 8 yıllık kazançları 320 milyon dolar. Ekonomik değerlendirmesi aynen şöyle; 168 milyon doları üretim giderleri, 49 milyon doları dış kredili faizler, 26 milyon doları devlet hakkı ve madencilik fonu, 34 milyon doları kurumlar vergisi ve fonlar, toplam gideri 277 milyon doları; yani, 8 yılda satış gelirleri 320 milyon dolar, 8 yıllık satış gideri 277 milyon dolar; kâr 43 milyon dolar. Yapacakları yatırım 46 milyon dolar.”

“Maden İşleri Genel Müdürü- Bergama'daki tesisi dünyanın **en modern teknolojiyle** şu anda çalışan bir tesistir. Sizin söylediğiniz gibi sadece siyanürlü çamuru kirletip atmıyor, mevcut olan oradaki tanklardan **onun içindeki bütün siyanürü kimyasal olarak bozundurduktan sonra temizleyip atılmaktadır.** Mevcut olan bu tankın içindeki malzemeler arındırıldıktan sonra atık baraja tekrar götürülecektir.”

“Maden İşleri Genel Müdürü- Bergama’daki için, **dore altın olarak üretmiş olduğu altını taşıyor, taşıdıktan sonra altın borsasına götürmek zorunda, altın borsasında işlem yaptıktan sonra geri getirmek zorunda ve onu sürekli korumak zorunda.** Bu tip sorunlar var. Bu tip sorunları da çözdüğümüzde, belki de altın rafinerisini de kurduğumuzda Türkiye’de çok daha mükemmel olacak (bu kişinin dinleyeni aptala çevirmek gibi bir niyet yoksa, gerçekten ne dediğini anlayan var mı?).”

“ Altın madeninin denetlenmesi konusunda üretilen **dore içindeki altın ve gümüş oranlarının devlet tarafından denetlenmesi konusunda Komisyonumuzun İzmir gezisi sonrasında bazı tereddütlerin olduğu belirtilmiştir.**”

Maden İşleri Genel Müdürü- hazine müsteşarlığı ile birlikte **altın rafinasyonu** ile ilgili müşterek bir çalışma yürüttüklerini, **ileride sorun çıkmaması için dökümhanelerde bir temsilcinin bulundurulmasının** talep ettiklerini (Allahaşkına hangi rafineri, hangi dökümhane?), ancak böyle bir maddenin yasal yollarla mümkün olabileceğini anlatmıştır.”

“Prof. Dr. Güven Önal- mevcut tesislerin çalışmasında **üretim ve verimlilik ile ilgili olarak bir sistematik kurularak denetlenebileceğini** elde edile dore çıkarıldığı zaman döküm anında bir müşahidin bulundurulabileceğini ve bunun bir tutanak ile belirlenebileceğini ifade etmişlerdir.”

Tüm bu insanlar gerçekten de bilmiyorlar mı? Şirketin yaptığı ticaret tamamıyla yasal. Bunun böyle olması için yasa çıkarmışız. Hem de tereddütsüz. Bilen bilir, şöyle der yasa ‘bu işlemler beyan usulü yapılır. Ayrıca, biraz daha kazansınlar diye, bu işlemlerden elde edilen dövizin yurda getirilme zorunluğu yoktur’. Böyle der “Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu”. Şimdi bazı tereddütlerimiz var demek neye yarar, sözü edilen işlemler halâ devam etmekte. Çözüm üretecekler ise halâ çözüm bulamamakta!

Ve bu önerileri getirenlerin ve de çözüm arayanların hiç aklına gelmez mi? Bu ülkenin Darphane’si, MTA’sı gibi pek çok Resmi ve güvenilir kuruluşları var. Niye doreler buralarda analiz edilmesin? Yasal işlem mi gerekli? Aynı döneme rastlamıyor muydu? 15 günde 15 yasa çıkardık söylemleri. Ha bir yasa da bu iş için çıkarılsaydı.

İşte böyle sevgili yurdum insanları, sadece bir bölümünü alıntıladığım çalışmalar sonucunda ülkemizin doğal kaynakları üzerine yasalar çıkıyor yönetmelikler hazırlanıyor. Umarım bu yazıyla Mecliste hazırlanmakta olan yeni maden yasası nasıl, niye ve kimler için çıkıyor konusuna bir parantez açabilmişimdir.

Ve sonunda diyecekleri gibi bu Kanun VATANA VE MİLLETE HAYIRLI OLACAK MI?